

MERKKI- PÄIVIÄ

98 vuotta täytti opettaja Toini Kälväinen o.s. Tserni 8.1.-96. Hän on syntynyt Repolassa ja valmistunut opettajaksi Itä-Karjalan (Repolan) seminaarista. Elämäntyönsä hän teki pakolaislasten opastajana ensin Kymnlinnassa ja sitten Maikkulassa.

93 vuotta täytti toimistopäällikkö Niilo Marttinen 17.1.-96 Helsingissä. Hän on syntynyt Vuokkiniemen Kivijärven kylästä; isä oli tunnettu kansanperinteen kerääjä Iivo Marttinen.

Helsingin suojärveläisten seura monella tavalla auttanut Veera Kujanpää o.s. Närhi täytti 75 vuotta Helsingissä 11.12.-95. Hän on syntynyt Suojärven Leppäniemen kylässä.

Veera on toiminut seuran sihteerinä, puheenjohtajana ja ohjelmatoiminnan vetäjänä. Hän on järjestänyt niin käsityö- kuin leipomiskursseja, laulanut kuorossa ja voittanut yhdessä Nasti Ronkaisen kanssa KL:n mestaruuden näytelmäkilpailussa. Itkuvirsikin Veeralta sujuu, samoin kuosalilla kehräntä.

Veera Kujanpää.

Merkkipäivänä Veeran talo täyttyi, kun onnitelijat saapuivat kiittämään ja nauttimaan Veeran leivonnaisista. Oman pitäjän papit, rovasti Juhani Härkin ja Raimo Pores pitivät hartaustilaisuuden. - KP.

Kirjailija Oili Komonen täytti 75 vuotta 14.1.-96 Helsingissä. Hän on syntynyt Antreassa. Hän aloitti kirjallisen työn 1960-luvun alussa ja sen

tuloksena on syntynyt 18 näytelmää, kolme romaania sekä runoja.

Kansanedustaja Jorma Huuhonen täytti 50 vuotta Helsingissä 27.11.-95. Hänen sukujuurensa ovat Suojärven Hirsylän mutkasta. Peräti 17 Huuhusta joutui talvisodan alkuvaiheissa 1939 Prääsän lähelle Interposolkaan.

TUONILMAISIIN OVAT SIIRTYNEET

Pohjois-Vienna-seuran kunniajäsen Maria Lahti os. Lehtinen (Lettijeff) muutti tuonilmaisiin 26.11.1995 Oulussa. Hän oli syntynyt Vuokkiniemen Venehjärvellä 13.6.1904. Hänen äitinsä oli Timo Laurenpoika Lesosen tytär ja isänsä Simana Lettijeff Ala-Lapukasta.

Koulutukseltaan hän oli kotitalousneuvoja ja puutarhuri. Niinpä hän toimikin useita vuosia seitsemän kunnan alueen kotitalousneuvojana. Myöhemmin hän siirtyi puutarhurin tehtäviin Oulun kaupungille, josta hän siirtyi eläkkeelle 67 vuotta täytettyään.

Hoisena ja liikkuvana ihmisenä tunnettu Maria oli matkustellut useissa maissa elämänsä aikana. Vielä viime kesänä hänellä oli mahdollisuus käydä kotikylässään Vuokkiniemen Venehjärvellä ja tavata ystävänsä, jota ei ollut nähnyt 58 vuoteen.

Maria oli Oulussa toimivan Pohjois-Vienna-seuran perustajajäsen ja sen kunniajäseneksi hänet kutsuttiin 90-vuotispäivänään.

Hän kuului myös Vuokkiniemi-seuraan. Pitkän elämän eläneenä ja loppuun asti hyvämuistisena säilynyt Maria oli pohjaton tietolähde meille nuoremmille. Hänen muistelmiaan on kerätty sekä kirjoitettuna että äänitettynä. Marian tytär Laina onkin keräämässä kirjaa äitinsä muisteluksista.

Jorma syntyi Etelä-Pohjanmaalla ja kasvoi sekä kävi koulut Juuassa. Edellisessä Ahon hallituksessa Jorma toimi sosiaali- ja terveysministerinä. Kerrotaan hänen sanoneen: "Suojärveä en puhu, a vie ellennän". KSS lähetti hänelle tuoreen Abu'niekan syntymäpäivälahjaksi. - KP.

Sinaida Seppänen.

Utarjärven kunnantoimistossa. Tuona aikana hän avioitui Erkki Seppäsen kanssa. Perheeseen syntyi kolme lasta, mutta sitten kohtalo tarttui kovin kourin Sinaidan elämään: aviomies kuoli tapaturmaisesti. Sinaida kasvatti lapsensa yksin jäätyään nuorena leskeksi.

Toisen elämäntyönsä Sinaida teki Oulun lääninsairaalan taloustoimistossa ja myöhemmin Oulun Yliopistollisessa Keskussairaalaissa, missä hän toimi palkkaosaston esimiehenä. Työuransa aikana Sinaida opiskeli jatkuvasti uusia asioita ja eteni näin kyläkaupan myyjästä suuren sairaalan vastuunalaan esimiestehtävään. Kaikissa tehtävissään hän toimi asiantuntevasti ja ihmisiä ymmärtäen.

Sinaida Seppänen tunnettiin sukulais- ja ystäväpiirissä myönteisenä, valoisana ja avuliana ihmisenä. Eläkevuosiensa hänellä oli aikaa omistautua rakkaaksi tuntemilleen asioille. Hän on kätensä töillä kaunistanut Oulun Ortodoksisista Katedraalia. Hän oli Tiistaiseuran kantavia voimia ja omalla lämpimällä tavallaan alusta asti rakentamassa Pohjois-Vienna-Seuraa mm. jäsenenä sen taloustoimikunnassa. 70-vuotispäivänään hänet kutsuttiin seuran kunniajäseneksi kiitosena henkisestä ja toiminnallisesta esimerkistä.

Sinaida Seppänen oli myös taiteellisesti vahva henkilö. Tätä puoltaan hän sai toteuttaa eläkevuosiensa omassa kauliussa kodissaan. Taidekäsittöitään hän lahjoitti läheisiksi tuntemilleen yhteisöille ja yksityisille.

Siunaustilaisuudessa Oulun Katedraalissa olivat lapset ja veli perheineen sekä suuri joukko sukulaisia ja ystäviä saattamassa Sinaidaa siunaavin ajatuksin tuonilmaisiin. Toivomuksen mukaan olivat monet kunnioittaneet poismenneen muistoa Pohjois-Vienna-Seuran muistorahaston kautta. - AS.

Maria Lahti.

Maria Lahti sai lähteä tästä ajasta ikuisuuteen suoraan ystäviensä keskeltä, iloisen illanvieton jälkeisenä aamuna. Se oli kaunis päätös seurallisen ja aina ystävällisen ja iloisen Marian maalliselle vaellukselle. Hänet siunattiin haudan lepoon 9.12.1995 omaisten ja ystävien saattelemana. - HP

Kutsun tuonilmaisiin sai Oulussa 18.11.-95 Sinaida Seppänen o.s. Rinne. Hän oli syntynyt Kuusamossa 16.11.1924 vienankarjalaisista vanhemmista; isä oli Teppo Rinne, ent. Rotonen ja äiti Tarja o.s. Jakovleva, molemmat Pistojarveltä.

Kuusamosta Sinaida muutti perheensä mukana Muhoksen Laitasaareen ja sieltä myöhemmin Säräisniemen Neittävälle, missä hän työskenteli Aleksii Rotosen kauppaalikkaessa ja sittemmin virkailijana Säräisniemen kunnantoimistossa ja

Aleksi Kujala kuollut

Aleksi muistelee kanteleen ääressä.

Jälleen yksi Karjalan honka on kaatunut, vanhan Vienan mies siirtynyt tuonilmaisiin. Suruviesti Pukkilan vanhustentalosta kertoo, että Tollonjoen starikka Aleksi K u j a l a ent. Denisov kuoli 29. päivänä tammikuuta 1996.

Aleksi, karjalaisittain Issakan Huotin Santeri, syntyi 25.4.1905 Vuokkiniemen Tollonjoen kylässä Nekkalan temmällä. Hänen isänsä Huoti oli hakenut hutunkeittäjäksi Vuokinsalmen Siitarista Karhusen Hotein Annin. Aikaa myöten heille siunautui yksitoista lasta, joista Aleksi oli järjestyksessä kolmas vanhimmasta päästä.

Aleksin lapsuusvuosina elämä Vienan-Karjalassa eteni vielä vanhaa, rauhallista latuaan. Isä kävi Karjalan miesten tapaan sumptsankannossa ja kuusivuotiaana Aleksi pääsi ensi kertaa mukaan suureen maailmaan – Suomeen. Tuosta matkasta jäi hänen mieleensä pysyviä muistoja, mutta eipä silloin voinut aavistaakaan, että Suomesta tulisi hänen uusi kotimaansa.

Käytyään kaksi vuotta venäläistä koulua hän ruotui kotitöissä, kunnes 14-vuotiaana läksi tuatonsa kera Muurmannin rautatietä rakentamaan. Talvikausi 1917–18 meni Enkijärvellä. Kun isä ja poika palasivat takaisin kotikyläänsä, koko Karjala oli joutunut poliittisten myllerrysten keskipeiteeseen. Tapahtumien vyöry tempaisi Aleksinkin mukaansa.

Osin seikkailunhalusta, osin nälän pakottamana Aleksi värväytyi syksyllä 1918 liittoutuneiden perustamaan Karjalan Legioonan, sen nuorisopataljoonaan, jota englantilaiset kou-

luttivat Kemin lähellä Popovan saarella, myöhemmin Usmanan kylän liepeillä. Sinne lähti paljon nuoria, 15–17-vuotiaita poikia Uhtuan ja Vuokkiniemen kylistä. Kun liittoutuneet alkukesästä 1919 vetäytyivät Karjalasta, karjalaispoikien pesti päättyi ja he palailivat kotikyliinsä.

Vuokkiniemessä tilanne oli muuttunut entistä sekavammasi. Suomesta paenneet punaiset olivat nyt herroina ja neuvostovalta teki tuloaan. Elämä kävi levottomaksi. Ihmisiä vangittiin tuon tuostakin, oli monenlaista kärkeä. Eräänä myöhäissyksyn päivänä 1921 Aleksi kuoli pokossalta päin ammuskelua ja meteliä. Hän lähti katsomaan, mitä oikein on tekeillä. Perille päästyään Aleksi tapasi tuttuja miehiä, jotka kehoittivat häntä menemään pravelnajaan ja liittymään kansallisiin karjalaisiin.

Aleksi ei tiennyt, mitä oli tekeillä, mutta arveli mielestään, että kun olot ovat jo menneet sekaviksi, niin sama lie nee, missä sitä on. Näin Aleksi joutui 16-vuotiaana poikasena mukaan Karjalan vapaustaisteluun. Sotatie vei Uhtuan kautta Luusalmeen, sieltä Suopassalmeen, Kuitijärven poikki Jyväskyläteen ja sieltä ylivoimaisen vihollisen ahdistamana Vuonniseen, mistä joukkojen rippeet perääntyivät Lonkan kautta Suomeen helmikuussa 1922.

Juntusrannassa miehet riistettiin aseista ja komennettiin saunomisen jälkeen lääkärintarkastukseen. Suomussalmelle olivat pakolaisvirran mukana kulkeutuneet Aleksin isä ja kaksi veljeä, joiden kera hänet pasitettiin Turkinsaaren pakolais-

leireille Viipurin lähelle. Huoti-isä ja molemmat veljet palasivat sittemmin amnestian perusteella takaisin Koti-Karjalaan, mutta Aleksi, 18-vuotias nuorukainen, valitsi olosuhteiden pakosta pakolaisen katkeran osan.

Pakolaisleirillä Aleksi ei kauan viihtynyt, vaan matkusti vuonna 1925 Pohjanmaalle, missä eli hänen heimolaisiaan. Oltuaan aluksi renkinä Aleksi ryhtyi kauppamieheksi, myi tavaraa kiertokaupalla Pekka Mattisen Teuvan liikkeestä ja kiersi myöhemmin tollonjokelaisen Neikkaan Iivanan kanssa hevosella toripäivillä ympäri Pohjanmaata. Tämä liiketoiminta päättyi vararikkoon, jossa Iivana menetti kaiken omaisuutensa.

Aleksilla puolestaan ei ollut mitään menetettävää. Hän matkusti Oulun-Kontiomäen rata-työmaalle elantoaan hankkimaan. Töiden loputtua hän palasi takaisin Pohjanmaalle ja löysi Kauhajoen Järvikylästä tulevan puolisonsa Martan. Nyt Aleksi opetteli maalarin ammatin, jota sitten harjoitti 1930-luvun pulavuosiin saakka. Oltuaan jonkin aikaa hätäaputoisena Kauhajoella, muonamiehenä Jämsässä ja uudestaan kulkukauppiaina Pohjanmaalla Aleksi asettui vaimonsa kanssa 1930-luvun loppupuolella asumaan Helsinkiin.

Aleksi kävi talvisodan Raateen tiellä, jatkosodan Kannaksella. Loma-aikana hän hommasi vanhan äitinsä Tollonjoelta luokseen Helsinkiin. Rauhantulua hän perusti Herttoniemeen suutarinliikkeen, joka menestyi niin hyvin, että siinä oli ajoittain vierasta työvoimaa 4–5 henkeä. 1970-luvulle tultaessa hän lopetti suutarin työtään ja palkkakustannusten lisääntyessä ja osti pienen, punaisen torpan Pukkilan pitäjän Korttian kylästä Porvoonjoen rannalta. Siitä tuli ikäänkuin suvantokohta levottomassa elämän virrassa.

Aviopuolison kuoltua Aleksi vietti vanhuudenpäivänsä Pukkilan vanhustentalossa. Hän oli viime vuosiin saakka mukana KSS:n heimojuhliissa Helsingissä, Jyväskylässä, Kuusamossa, Oulussa jne. monta kertaa ohjelmansuorittajanakin ja akateemikko Virtarannan haastateltavana.

Aleksi oli pitkän perinnetun viimeinen rengas: äidiltään Anni Denisovalta, tunnetulta runontaitajalta, hän oli oppinut ja mieleensä painanut vanhoja, kalevalamittaisia runoja. Niitä, esim. Väinämöisen polvenhaava, Päivölän pidot ja Raudan synty, hän esitti itse laatimansa kanteleen säestyksellä monissa tilaisuuksissa vieden hiljentyneet kuulijansa hetkeksi kauas kalevalaiseen maa-

Laulajan haudalla

*Sinä nukahdit uneen, olet lopullisesti poissa
soiton ja laulun taitoniekka
ankaran karjalaiset elämänkohtalon kokenut pakolainen.*

*Vaikka vallankumous pakotti Sinut jättämään
rakkaan kotisi, kultaiset kylät, kalaosat rannat:
koko kalevalaisen heimosi runollisen elinpiirin
ja lähtemään kauas tuntemattomaan, outoon,
lauluttomaan Suomeen, sinä et katkeroitunut,
hellittänyt, menettänyt elämänsukoasi.*

*Kiitän Ukkoo, ylintä Jumalaa,
kun sain sinut kohdata, koskettaa
kuulla suustasi väkevän laulun
nähdä läheltä heimoni elävän reliikin.
Itse olin lukenut kirjoista laulut
tavaillut satuja teosten sivuilta.
Sinä et kirjoista Kalevalaasi oppinut:
suuri laulu, satu, tunki äitisi rinnoista
suoraan vereesi.*

*Nyt olet verhojen takana taivaassa
ylistämässä hyvää Jumalaa lauluillasi.
Vaikka niin moni jo täällä luovutti, luopui,
Sinä et luovuttanut:
Sinä säilyit mielesi, kielesi, heimosi pyhän uskon.
Näin Sinä lahjoitit kalliin perinnön,
jalon esikuvan.*

VEIKKO HUOTARINEN

ilmaan, karjalaisen pirtin hämääntään tsuppuun.

Vuonna 1991, kun Vuokkiniemi-seura teki historiallisen matkan Lietosuaaren pruasniekkaan, Alekski oli mukana ja tapasi ensi kertaa 70 vuoteen sisarensa Nastjan ja muita heimolaisia. Tästä hän suuresti iloitsi, mutta sensijaan käynti Tollonjoen termillä masensi hänen mielensä: kotitalon sijoilla kasvoi tuuhea männikkö, viljavat pellot olivat metsittyneet, kalaisa joki odotti pyytäjiä ja suuri, kaunis kylä oli hävinnyt jäljettömiin. Miksi näin oli käynyt, sitä Alekski ei jaksanut käsittää.

Aleksin täyttäessä viime keväänä 90 vuotta, Vuokkiniemi -seura ja KSS järjestivät hänelle syntymäpäiväjuhlan Pukkilassa. Päivänsankarille ojennettiin Virtaranta-mitali, pidettiin puheita, lausuttiin juhlaruno ja ojennettiin lahjoja. Tätä tilaisuutta Alekski muisteli jälkeensä liikuttuneena ja kiitollisena.

Alekski oli kuollessaan muutamaa kuukautta vaille 91-vuotias. Itse hän monesti arvioi olevan ainakin 2-3 vuotta vanhempi. Tämä saattoi hyvinkin pitää paikkansa, sillä Karjalassa ei varsinkaan poikalasten syntymävuotta kovin tarkasti muistettiin merkitty. - SV

Maikkulan pitkäaikainen emännöitsijä Naimi Iivonen o.s. Suviranta on kuollut Oulussa. Hän oli syntymään Vasiljeff Röhön kylästä.

Leena Ehrnroot kuoli 15.11.-95. Hän oli syntynyt 3.6.1914 ja oli suvultaan Kiirikki.

Tatjana Haurinen.

Tuonilmaisiiin on siirtynyt yksi Uhtuan vanhimista asukkaista Tatjana Stepanantytär Haurinen. Hän oli syntynyt Issakkalassa isoisoisänsä Roto Haurisen rakentamassa talossa 21.4.1912. Tässä samaisessa Uhtuan vanhimpiin kuuluvassa

talossa Tatjana eläi aivan viime aikoihin saakka kaikki kesät. Talvet hän vietti veljentytensä Valentinan luona Petroskoissa, jossa myös kuoli 5.11.1995 Tatjana-tädiltä, joka oli isäni serkku tämän äidin puolelta, ehdin niiden kolmen vuoden aikana, jona häntä tapailin, saada yksityiskohtaista tietoa sukulaisten kohtaloista. Meidän Karjalassa ja Suomessa asuvien sukulaisten mielestä Tatjanan muisto säilyy valoisa ja kaipaamme hänen iloisella äänellä kertomia sukutarinoita ja kirkkaiden sinisilmien lämmintä katsetta.

PAAVO AHAVA

Varhain kesäkuunena torstaiyönä kuoli opettaja Asta Kotaniemi, o.s. Anastasia Suksin, Lapin keskussairaalsa. Asta Kotaniemi oli syntynyt 8.11.1918 Viteessä, Laatokan Karjalassa. Hänen vanhempiensa olivat maatalouden harjoittajia ja joutuivat luovuttamaan tilansa vuonna 1932 voimaan tulleen neuvostolain mukaisesti: talonpojat määrättiin liittymään kollektiivitaloihin.

Äitini oli lahjakas oppilas. Vuonna 1935 hän haki ja myös tuli valituksi Petroskoin opettajakorkeakouluun, josta valmistui kiitettävien arvosanoin pääaineidensä suomen ja venäjän kielten kirjallisuuden opettajaksi. Tämän jälkeen hän toimi Aunuksen alueella vajaa-keskikoulun johtajaopettajana vuoteen 1941 asti.

Jatkosodan aikana äitini aloitti opiskelunsa Itä-Karjalan Sotilashallintoesikunnan alaisella opettajaleirillä, jonka ensimmäinen sijoituspaikkakunta oli Kajaanin seminaarin läheisyydessä oleva Mieslahti, sitten Jämsä ja lopuksi Rauma. Ko. leirille oli asetettu selkeä päämäärä: "kouluttaa pääasiallisesti Itä-Karjalan alueelta kotoisin olevista neuvosto-opettajista ja sellaiseksi valmistumassa olevista nuorista suomalaisen mittapuun mukaan päteviä ja työlleen omistautuvia kansakoulunopettajia Itä-Karjalaan". Opettajaleirin päällikkönä toimi 20.3.42 saakka filtri Martti Hela ja sitten dos., kansakouluntarkastaja, sittemmin professori Matti Koskeniemi, ja muuhun opettajistoon kuuluivat mm. lehtorit Antero Valtasaari ja Kauko Rinne sekä rovasti Jaakko Haavio.

Vuonna 1944 äitini sai kansakoulunopettajan kelpoisuustodistuksen ja aloitti ensimmäisen opettajavuotensa Lahden Mankalan Kaukaan koululla.

Tuon lukuvuoden työtoveriaan, Toini Niemelää, äitini muisteli lämpimien ajatuksin: "Hän oli minulle toinen äiti. Rakastin häntä suuresti. Häneltä sain neuvoja, ohjausta sekä työhöni että nuoren tytön monimutkaisiin elämän ongelmiin."

Avioiduttuaan metsäkasööri Alekski Kottaniemen (ent. Borodkin), kanssa vuonna 1944 äitini siirtyi Rovaniemen maalaiskunnan Meltauksen kansakoulun opettajaksi puolentoista vuoden ajaksi ja sen jälkeen saman kunnan Porokarin koulun opettajaksi, jossa tehtävässä hän toimi 35 vuoden ajan. Eläkkeelle hän jäi vuonna 1980. Eläkevuotensa äitini vietti Rovaniemellä, jossa keskittyi seuraamaan lastensa ja lastenlastensa kehittymistä ja varttumista ja oli heitä opastamassa ja tukemassa elämän alkutalpailla.

Äitini tunnettiin sekä hyvänä että tunnollisena opettajana ja kasvattajana. Esim. sodan jälkeisissä vaikeissa oloissa hän pyrki tukemaan lahjakkaiden oppilaiden etenemistä oppikouluun omalla hiljaisella tavallaan. Innokkaasti hän oli myös mukana rakentamassa mahdollisuuksia kehittää paikkakuntansa tarvitsemia palveluja yhteistyössä muiden kyläläisten kanssa. Myös diakoniatyö

Asta Kotaniemi.

oli äidilleni hyvin läheistä.

Äitini rakkaus Rovaniemen ja Ounasjokivarren ihmisiin säilyi viimeiseen saakka. Hän halusikin, että hänet haudataan Maijasenkylän hautausmaalle miehensä viereen. Siunaus tapahtui Meltauksen kappelissa. Hautaanlasku ja muistotilaisuus olivat Maijasessa.

"Maailma ja sen asiat muuttuvat. Karjalaisuus on muutama, kuin tiedotusvälineiden esiinmarssittama joukko värikkäisiin kansallispukuihin sonnustautuneita karjalahenkisiä kanteleen soittajia ja itkuvirsi-

en laulajia. Karjalaisuus on evakkomatkaa, hävitettyjä kohteja, vieraiden nurkissa asumista, joskus henkistä kitkaa outojen tapojen edustajien kanssa, pitkäaikaista sopeutumista. Karjalaisilla on suurta elämänvoimaa ja jaksamista. Elämä ei koskaan ole liian valmis, liian eletty. Elämä kaikista kolhuista, vaikeuksista huolimatta on jännittävää. Se on näkemistä, kuulemista, kokemista, aina uutta ja elämisen arvoista."

Jouluna syytän kynttilät vanhempieni haudalle heittä molempia rakkaudella kaivaen. "Askelta uuteen päivään ei tule pelätä, sillä elämä on vaellus, jossa jokainen hetki on elämisen arvoinen viisaalle vaeltajalle. Jokaisella on jotakin toiselle annettavaa, ja käyttövoimasi ovat hyvät ja myönteiset sekä sanasi että tekosi", äitini niin kovin usein meille muisti kertoa. Kiitos!

Tyttäreni,

Marja-Leena Hirvtoja

Uskonto ja Karjala

Karjalan hallituksen uskonnon asioita hoitava neuvonantaja Boris Dettšujev toteaa artikkelissaan Karjalan Sanomissa, että viime vuoden joulukuun 1. päivään mennessä Karjalan tasavallassa toimi 87 rekisteröityä uskonnollista yhteisöä. Ne edustavat 16 uskontoa. Melkein puolet kuuluu ortodoksisen kirkon Petroskoin hiippakuntaan.

Menneen viisivuotiskauden aikana - syksystä 1990, jolloin uskonnonvapauslaki tuli voimaan) protestanttien yhteisöjen, monenkirjavien lahkosten määrä Karjalassa on erityisesti kasvanut. Perinteisten uskontojen kannattajat suhtautuvat lahkoihin pääasiassa kielteisesti.

Dettšujevin mukaan tasavallassa käy paljon erilaisia läheisyysaanajia ja -ryhmiä sopimatta asista etukäteen viranomaisen ja rekisteröityjen kirkkojen kanssa. Uskonnonvapauslaissa ei ole pykälää, jotka säätelisivät ulkomaista lähetystyötä eikä uskonnonvapauden väärinkäytöstä. Tämä on Dettšujevin mukaan koko Venäjän federaation ongelma. Nämä ongelmat on tarkoitus ratkaista uudessa laissa omantunnonvapaudesta ja uskonnollisista järjestöistä.